

Õiguskantsler

Jaak Raie
Haridus- ja Noorteamet
info@harno.ee

Teie 07.10.2025 nr 4.3-4/25/1925-2

Meie 28.11.2025 nr 7-4/251775/2508618

Eesti keele taseeksami tegemise õigus

Lugupeetud peadirektor

Õiguskantsleril paluti hinnata, kas Haridus- ja Noorteamet toimis õigesti, kui keeldus põhikooli õpilast registreerimast eesti keele B1-taseme eksamile. Avaldaja selgitas, et esialgu ei lubanud amet õpilasel registreeruda B1-taseme eksamile ja seejärel tasemeeksamile. Haridus- ja Noorteametist vastati õpilasele, et eesti keele tasemeeksamit saab teha sel juhul, kui soovitakse taotleda Eesti Vabariigi kodakondsust või kui ametikohal on nõutav eesti keele oskuse taseme tõendamine.

Leian, et Haridus- ja Noorteametil ei ole õigust piirata õpilase eksami tegemise õigust.

[Haridus- ja teadusministri määruse nr 24 „Eesti keele tasemeeksamite ülesehitus ja läbiviimise kord](#) § 5 kohaselt on igal tasemeeksamile registreerunud õigus teha eksam. Eksamile saab registreeruda kirjalikult või testide andmekogu kaudu ([haridus- ja teadusministri määruse nr 24 „Eesti keele tasemeeksamite ülesehitus ja läbiviimise kord“ § 5 lg 1](#)). Eksameid korraldav asutus teatab eksamile registreerunud inimesele eksami toimumise aja ja koha kirjalikult või e-posti teel hiljemalt 14 päeva enne eksami toimumist (määruse nr 24 § 5 lg 5).

Selgitasite õiguskantsleri nõunikule, et Haridus- ja Noorteametil ei ole õiguslikku alust keelduda õpilast tasemeeksamile registreerimast. Samas märkisite, et amet suunab õpilasi tegema keeleeksameid koolis. Teie hinnangul on tasemeeksami tegemine põhjendatud sel juhul, kui taotleja soovib töötada näiteks sellisel ametikohal, kus tuleb täita keelenõudeid. Lisasite, et tasemeeksamid on koostatud täiskasvanutele.

[Haridus- ja Noorteameti veebilehe](#) kohaselt saavad õpilased eksamile registreeruda testide andmekogu kaudu. Põhikooliõpilane (7.–9. klass) saab eesti keele tasemeeksamile registreeruda juhul, kui ta taotleb Eesti kodakondsust. 7. ja 8. klassi õpilane saab end registreerida põhikooli eesti keele kui teise keele B1-tasemega ühitatud lõpueksamile. 9. klassi õpilasel tuleb teha põhikooli lõpus eesti keele kui teise keele B1-tasemega ühitatud lõpueksam.

Õigusaktidest ja ka Teie selgitustest võib järeldada, et Haridus- ja Noorteamet takistab õpilastel tasemeeksami tegemist õigusliku aluseta. Seega pole amet järginud hea halduse tava. Igaühel on õigus riigi ja seaduse kaitsele ning seadus kaitseb igaühte riigivõimu omavoli eest ([põhiseaduse \(PS\) § 13](#)). Õiguste ja vabaduste tagamine on seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste kohustus ([PS § 14](#)).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Asutus võib jätta inimese taotluse läbi vaatamata ja tagastada selle juhul, kui taotluse esitamise tähtaeg on möödunud ja seda ei ennistata või teistel seadusega ettenähtud juhtudel ([haldusmenetluse seaduse \(HMS\) § 14 lg 6](#)). Seaduse kohaselt ei ole Haridus- ja Noorteametil õigust tagastada tasemeeksami registreerumise taotlust (vt ka [HMS § 15](#)).

Palun hoolitsege selle eest, et ameti tegutseks õiguspäraselt ning ameti veebilehel antav teave oleks õige. Isiku põhiõigusi ja -vabadusi ning muid subjektiivseid õigusi võib piirata ainult seaduse alusel ([HMS § 3 lg 1](#)).

Amet võib jagada soovitusi ja juhiseid, mis aitavad paremini mõista eksami koostamise põhimõtteid. Eksamit teha sooviv õpilane saab selliste soovitude alusel otsustada, kas eksam on talle jõukohane. Kuna ka alaealistel on õigus teha tööd ([töölepingu seaduse § 7](#)), tuleks eksami korraldamisel sellega arvestada. Kui õpilane on aga eksamile registreerunud ning täitnud kõik haridus- ja teadusministri määrusega nr 24 kehtestatud nõuded, peab amet õpilase eksamile lubama.

Tasemeeksami tegemise piiramise võimalused peab kehtestama seadusega. Kui leiate, et Haridus- ja Noorteametil peaks olema õigus tasemeeksami tegemist piirata, võite teha vastava seaduseelnõu koostamise ettepaneku Haridus- ja Teadusministeeriumile.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Haridus- ja Teadusministeerium